

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

گروه رفتار حرکتی

عنوان:

**تأثیر شیوه‌های مدل مشاهده‌ای و آموزش کلامی بر اکتساب، یادداری و انتقال
در مهارت پرتاب آزاد بسکتبال**

نگارش:

سیدسیروان حسینی

اساتید راهنما:

دکتر حسن محمدزاده

دکتر میر حسن سیدعامری

پایان نامه

جهت اخذ درجه‌ی کارشناسی ارشد

رشته‌ی رفتار حرکتی

شهریور ماه ۱۳۹۱

صلى الله عليه وسلم

حال که کلیه مراحل این پایان نامه به اتمام رسیده است از عنایت بی‌چون و چرای حضرت حق به جهت مدد بنده در دوره‌ی کارشناسی ارشد با تمام وجود سپاسگزارم.

همچنین بر خود لازم می‌دانم تا از کلیه‌ی عزیزانی که بنده را در انجام این مهم و در رسیدن به اهدافم یاری نموده‌اند تشکر و قدردانی نمایم.

از راهنمایی‌های ارزنده و دلسوزانه استاد عزیزم جناب آقای دکتر محمدزاده که زحمت راهنمایی پایان‌نامه بنده حقیر را متحمل شده‌اند و در این راه محبت و ارشاد خویش را از بنده دریغ نکرده‌اند از صمیم دل سپاسگزاری دو چندان دارم و از خداوند متعال آرزوی موفقیت روزافزون در این عرصه علم و دانش دارم.

از اساتید ارجمند، سرکار خانم دکتر فاطمه سادات حسینی و سرکار خانم دکتر نرمین غنی‌زاده که زحمت ارزشیابی پایان‌نامه اینجانب را تقبل نموده‌اند کمال تشکر و امتنان دارم.

همچنین از خانواده عزیزم که همیشه یار و یاور من بوده‌اند تشکر و قدردانی می‌نمایم چرا که هرچه دارم در سایه محبت‌ها و حمایت‌های بی‌دریغ آنان بوده است.

از دوستان خوبم که در زیباترین خاطرات با هم آسمانی از مهربانی و صمیمیت ساختیم، سپاس می‌نهم.

از آقای کاوان قطبی بازیکن لیگ برتری بسکتبال و همچنین از تمامی عزیزانی که به عنوان آزمودنی در این پژوهش بنده را یاری کرده‌اند صمیمانه سپاسگزارم بی‌شک بدون کمک این عزیزان رسیدن به این مهم امکان‌پذیر نبود.

تقدیم به

همسر مهربانم

و

خانواده عزیزم

فصل اول : کلیات تحقیق

۱	
۲	۱-۱ مقدمه
۳	۲-۱ تعریف مسئله و بیان اصلی تحقیق
۶	۳-۱ سابقه و ضرورت انجام تحقیق
۱۰	۴-۱ اهداف تحقیق
۱۰	۱-۴-۱ اهداف کلی
۱۰	۲-۴-۱ اهداف ویژه
۱۱	۵-۱ فرضیه‌های پژوهش
۱۲	۱-۵-۱ پیش فرض‌های تحقیق
۱۲	۶-۱ واژه‌ها و اصطلاحات تحقیق
۱۲	۱-۶-۱ تعاریف مفهومی
۱۳	۲-۶-۱ تعاریف عملیاتی

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱۵	
۱۶	۱-۲ مقدمه
۲۲	۲-۲ یادگیری
۲۳	۳-۲ تعاریف یادگیری
۲۵	۴-۲ نظریه‌های یادگیری
۲۵	۵-۲ حیطه‌ی یادگیری
۲۶	۱-۵-۲ حیطه شناختی
۲۶	۲-۵-۲ حیطه عاطفی
۲۷	۳-۵-۲ حیطه حرکتی
۲۸	۶-۲ یادگیری حرکتی
۲۸	۷-۲ مراحل یادگیری حرکتی
۳۰	۸-۲ مدل دو مرحله‌ای جنتایل
۳۱	۹-۲ ادراک و حرکت

۳۲	۱-۹-۲ سلسله مراتب ادراک
۳۴	۱۰-۲ یادگیری مشاهده‌ای
۳۶	۱۱-۲ نظریه‌های یادگیری مشاهده‌ای
۳۶	۱-۱۱-۲ پیازه
۳۶	۲-۱۱-۲ شفلد
۳۷	۳-۱۱-۲ آندورا
۳۸	۴-۱۱-۲ اسکالی و نیوول
۳۸	۵-۱۱-۲ واگت و ویلینگام
۳۹	۱۲-۲ زیر فرایندهای یادگیری مشاهده‌ای
۳۹	۱-۱۲-۲ خودباوری
۴۰	۲-۱۲-۲ توجه
۴۱	۳-۱۲-۲ یادداری
۴۱	۴-۱۲-۲ بازسازی
۴۲	۵-۱۲-۲ انگیزش
۴۲	۱۳-۲ کاربردهای آموزشی یادگیری مشاهده‌ای
۴۴	۱۴-۲ چگونگی تأثیر مشاهده بر یادگیری
۴۵	۱۵-۲ عوامل مؤثر در یادگیری مشاهده‌ای
۴۸	۱۶-۲ انواع استراتژی‌های استفاده شده برای کد گذاری اطلاعات و عملکرد
۴۹	۱۷-۲ عوامل مؤثر برای مناسب بودن شرایط محیط آموزشی
۵۱	۱۸-۲ نمایش مدل
۵۱	۱-۱۸-۲ مشاهده‌ای نمایش صحیح
۵۱	۲-۱۸-۲ مشاهده‌ای مدل انیمیشنی
۵۲	۱۹-۲ تعاریف انیمیشن
۵۲	۲۰-۲ مزایای انیمیشن‌های آموزشی
۵۳	۲۱-۲ تئوری بار شناختی و اساس بیولوژیکی آن

۵۵	۲۲-۲ تئوری بار شناختی (اسولر)
۵۶	۱-۲۲-۲ تئوری بار شناختی و انیمیشن‌های آموزشی
۵۷	۲-۲۲-۲ بیان چگونگی کارکرد انیمیشن در مقابل تصاویر ثابت (عکس)
۵۹	۲۳-۲ تجسم‌سازی پویا (متحرک)
۶۰	۲۴-۲ تصاویر بصری (عکس) و یادگیری
۶۱	۲۵-۲ چه موقعی از نمایش استفاده کنیم؟
۶۲	۲۶-۲ امتیازات فیلم و ویدیو برلی نمایش مهارت
۶۳	۲۷-۲ آموزش کلامی
۶۳	۱-۲۷-۲ آموزش کلامی و ظرفیت توجه
۶۴	۲۸-۲ پیشنهاد تحقیق
۶۴	۱-۲۸-۲ تحقیقات داخلی
۶۷	۲-۲۸-۲ تحقیقات خارجی
۷۸	فصل سوم : روش‌شناسی تحقیق
۷۹	۱-۳ مقدمه
۷۹	۲-۳ روش تحقیق
۸۰	۳-۳ جامعه آماری
۸۰	۴-۳ نمونه آماری و روش نمونه‌گیری
۸۰	۱-۴-۳ گروه‌های مورد مطالعه
۸۱	۵-۳ وسایل مورد نیاز برای پژوهش
۸۱	۶-۳ ابزار جمع‌آوری اطلاعات
۸۲	۷-۳ روش اجرای تحقیق
۸۳	۱-۷-۳ آزمون پرتاب آزاد بسکتبال (AAHPERD) و روش امتیاز گذاری عملکرد آزمودنی‌ها
۸۳	۲-۷-۳ انیمیشن آموزشی و اسلایدهای عکس تهیه شده پرتاب آزاد بسکتبال
۸۴	۸-۳ متغیرهای تحقیق
۸۴	۱-۸-۳ متغیر مستقل

۸۴	۲-۸-۳ متغییر وابسته
۸۴	۳-۸-۳ متغییر های قابل کنترل
۸۴	۴-۸-۳ متغییرهای مداخله‌گر
۸۴	۹-۳ روش‌های تجزیه و تحلیل آماری
۸۶	فصل چهارم : یافته‌ها و نتایج
۸۷	۱-۴ مقدمه
۸۸	۲-۴ شاخص‌های توصیفی
۹۱	۳-۴ آماره‌های توصیفی پیش‌آزمون
۹۲	۴-۴ نتایج آزمون اکتساب
۹۳	۵-۴ نتایج آزمون یادداری
۹۴	۶-۴ نتایج آزمون انتقال
۱۱۵	فصل پنجم : بحث و نتیجه‌گیری
۱۱۶	۱-۵ مقدمه
۱۱۹	۲-۵ یافته‌های تحقیق
۱۲۰	۳-۵ بحث و نتیجه‌گیری
۱۲۶	۴-۵ محدودیت‌های تحقیق
۱۲۶	۱-۴-۵ محدودیت‌های قابل کنترل
۱۲۷	۲-۴-۵ محدودیت‌های غیرقابل کنترل
۱۲۷	۵-۵ پیشنهادات تحقیق
۱۲۷	۱-۵-۵ پیشنهادات کاربردی
۱۲۸	۲-۵-۵ پیشنهادات پژوهشی
۱۲۹	منابع

فهرست جداول

- جدول ۱-۳ طرح تحقیقی مورد استفاده در این پژوهش ۷۹
- جدول ۲-۳ طرح نمایش انجام کوشش‌ها ۸۳
- جدول ۱-۴ شاخص‌های توصیفی قد آزمونی‌ها به تفکیک گروه ۸۸
- جدول ۲-۴ شاخص‌های توصیفی وزن آزمونی‌ها به تفکیک گروه ۸۹
- جدول ۳-۴ شاخص‌های توصیفی سن آزمونی‌ها به تفکیک گروه ۹۰
- جدول ۴-۴ نتایج آماره‌های توصیفی پیش‌آزمون در پنج گروه مورد مطالعه ۹۱
- جدول ۵-۴ نتایج آماره‌های توصیفی آزمون اکتساب در پنج گروه مورد مطالعه ۹۲
- جدول ۶-۴ نتایج آماره‌های توصیفی آزمون یادداری در پنج گروه مورد مطالعه ۹۳
- جدول ۷-۴ نتایج آماره‌های توصیفی آزمون انتقال در پنج گروه مورد مطالعه ۹۴
- جدول ۸-۴ نمرات پیش‌آزمون ۶ روز تمرین و آزمون‌های اکتساب، یادداری و انتقال در ۵ گروه ۹۵
- جدول ۹-۴ نتایج آزمون کالموگروف-اسمیرنوف برای نرمال بودن توزیع ۹۷
- جدول ۱۰-۴ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش ویدیویی با اکتساب مهارت..... ۹۷
- جدول ۱۱-۴ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای آموزش ویدیویی با اکتساب مهارت..... ۹۸
- جدول ۱۲-۴ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش ویدیویی با یادداری مهارت ۹۸
- جدول ۱۳-۴ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای آموزش ویدیویی با یادداری مهارت.... ۹۹
- جدول ۱۴-۴ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش ویدیویی با مرحله‌ی انتقال مهارت..... ۹۹
- جدول ۱۵-۴ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای آموزش ویدیویی با مرحله‌ی انتقال مهارت..... ۱۰۰
- جدول ۱۶-۴ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش انیمیشن با اکتساب مهارت..... ۱۰۰
- جدول ۱۷-۴ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای آموزش انیمیشن با اکتساب مهارت..... ۱۰۱
- جدول ۱۸-۴ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش انیمیشن با یادداری مهارت ۱۰۱
- جدول ۱۹-۴ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای آموزش انیمیشن با یادداری مهارت.... ۱۰۲
- جدول ۲۰-۴ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش انیمیشن با مرحله‌ی انتقال مهارت..... ۱۰۲
- جدول ۲۱-۴ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای آموزش انیمیشن با مرحله‌ی انتقال مهارت..... ۱۰۳

- جدول ۴-۲۲ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش عکس با اکتساب مهارت..... ۱۰۳
- جدول ۴-۲۳ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای آموزش عکس با اکتساب مهارت..... ۱۰۴
- جدول ۴-۲۴ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش عکس با یادداری مهارت..... ۱۰۴
- جدول ۴-۲۵ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای آموزش عکس با یادداری مهارت.... ۱۰۵
- جدول ۴-۲۶ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش عکس با مرحله‌ی انتقال مهارت..... ۱۰۵
- جدول ۴-۲۷ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای آموزش عکس با مرحله‌ی انتقال مهارت... ۱۰۶
- جدول ۴-۲۸ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش کلامی با اکتساب مهارت..... ۱۰۶
- جدول ۴-۲۹ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای آموزش کلامی با اکتساب مهارت..... ۱۰۷
- جدول ۴-۳۰ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش کلامی با یادداری مهارت ۱۰۷
- جدول ۴-۳۱ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای کلامی انیمیشن با یادداری مهارت.... ۱۰۸
- جدول ۴-۳۲ آماره‌های توصیفی در رابطه‌ای آموزش کلامی با مرحله‌ی انتقال مهارت..... ۱۰۸
- جدول ۴-۳۳ نتایج آزمون تفاوت میانگین‌ها برای رابطه‌ای آموزش کلامی با مرحله‌ی انتقال مهارت..... ۱۰۹
- جدول ۴-۳۴ آزمون تحلیل واریانس‌های آزمون اکتساب در بین پنج گروه مورد مطالعه ۱۱۰
- جدول ۴-۳۵ آزمون توکی برای تفاوت واریانس‌های درون‌گروهی آزمون اکتساب ۱۱۰
- جدول ۴-۳۶ آزمون تحلیل واریانس‌های آزمون یادداری در بین پنج گروه مورد مطالعه ۱۱۱
- جدول ۴-۳۷ آزمون توکی برای تفاوت واریانس‌های درون‌گروهی آزمون یادداری ۱۱۲
- جدول ۴-۳۸ آزمون تحلیل واریانس‌های آزمون انتقال در بین پنج گروه مورد مطالعه ۱۱۳
- جدول ۴-۳۹ آزمون توکی برای تفاوت واریانس‌های درون‌گروهی آزمون انتقال ۱۱۴

فهرست نمودارها

- ۸۸ نمودار ۴-۱ میانگین قد آزمودنی‌ها به تفکیک گروه
- ۸۹ نمودار ۴-۲ میانگین وزن آزمودنی‌ها به تفکیک گروه
- ۹۰ نمودار ۴-۳ میانگین سن آزمودنی‌ها به تفکیک گروه
- ۹۱ نمودار ۴-۴ میانگین نمرات پیش‌آزمون در پنج گروه مورد مطالعه
- ۹۳ نمودار ۴-۵ میانگین نمرات آزمون اکتساب در پنج گروه مورد مطالعه
- ۹۴ نمودار ۴-۶ میانگین نمرات آزمون یادداری در پنج گروه مورد مطالعه
- ۹۵ نمودار ۴-۷ میانگین نمرات آزمون انتقال در پنج گروه مورد مطالعه
- ۹۶ نمودار ۴-۸ میانگین نمرات پیش‌آزمون ۶ روز تمرین و آزمون‌های اکتساب، یادداری و انتقال

چکیده

هدف از انجام این پژوهش بررسی تاثیر شیوه‌های مدل مشاهده‌ای و آموزش کلامی بر اکتساب، یادداری و انتقال مهارت پرتاب آزاد بسکتبال است. به همین منظور ۶۰ نفر دانش‌آموز پسر مبتدی دوره‌ی متوسطه ناحیه دو شهرستان سنندج که در سال تحصیلی ۹۰-۹۱ مشغول تحصیل بودند به طور تصادفی انتخاب شدند. ابتدا از نمونه انتخابی پیش‌آزمون گرفته و بر اساس نمره پیش‌آزمون همگن‌سازی شدند. آزمودنی‌ها در پنج گروه ۱۲ نفری (۱) گروه اول مشاهده آموزش به شیوه ویدیویی (۲) گروه دوم مشاهده آموزش به شیوه انیمیشن (۳) گروه سوم آموزش به شیوه کلامی (۴) گروه چهارم آموزش به شیوه نمایش عکس (۵) گروه کنترل قرار گرفتند. روش تحقیق بصورت نیمه‌تجربی-میدانی بوده و آموزش مهارت پرتاب آزاد بسکتبال به آزمودنی‌ها در ۶ جلسه در طول دو هفته ارائه شد. جلسات تمرین آزمودنی‌ها شامل ۳۰ پرتاب، و جلسات آزمون با ۱۵ پرتاب بر اساس آزمون ایفرد در تمام گروه‌ها به صورت یکسان برگزار شد. سپس در ادامه یک ساعت بعد از آخرین جلسه آموزش، آزمون اکتساب و ۴۸ ساعت بعد از آن، آزمون یادداری و به فاصله ۴۸ ساعت از یادداری آزمون انتقال به عمل آمد. در تجزیه تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و سپس از آزمون کالموگراف-اسمیرنوف، آزمون T و تحلیل واریانس یکطرفه استفاده شد. نتایج نشان داد شیوه‌های مدل مشاهده‌ای و آموزش کلامی بر اکتساب، یادداری و انتقال مهارت پرتاب آزاد بسکتبال تفاوت معنی‌دار و مثبتی دارد ($p < 0/05$). علاوه بر آن آموزش به شیوه ویدیویی نسبت به دیگر شیوه‌ها سطح معنی‌داری بالاتری را به خود اختصاص داد. در دیگر روش‌ها، گروه کلامی نسبت به گروه انیمیشن تفاوت معنی‌دار نبود. اما هر دو گروه بالاتر از گروه آموزش به روش عکس قرار گرفتند.

کلید واژه: شیوه‌های مدل مشاهده‌ای، آموزش ویدیویی، آموزش انیمیشن، آموزش کلامی، آموزش به شیوه عکس، پرتاب آزاد بسکتبال

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

دنیای یادگیری یا حوزه یادگیری همانند حوزه‌های دیگر پیوسته در تغییر و تحول است. تحولات مربوط به یادگیری و چگونگی یادگیری در محیط‌های رسمی نظیر، مدرسه، دانشگاه، و ... متاثر از پژوهش‌هایی است که متخصصان حوزه‌های مختلف از قبیل روانشناسی، جامعه‌شناسی، گروه‌شناسی، علوم مغزی، و عصب‌شناسی انجام می‌دهند. پژوهشگران علوم روان‌شناسی، بویژه روانشناسان یادگیری، یافته‌های بسیار چشمگیر و حیرت‌انگیزی را در باره یادگیری گزارش می‌کنند. هر یک از یافته‌ها با وجود آنکه نشان‌دهنده رهنمودهای اثر بخش برای سازماندهی فعالیت‌های یادگیری هستند، در عین حال نشانگر پیچیدگی فعالیت یادگیری نیز هستند. به هر روی، هر اندازه در این زمینه تلاش شود چشم‌اندازهای روشنتری برای آموزشگران گشوده خواهد شد تا بتوانند سنجیده‌تر عمل کنند (۵).

یکی از مسئولیت‌های مهم آموزشگران تربیت بدنی و مربیان کمک به یادگیرندگان مبتدی در اکتساب مهارت‌های حرکتی است. (۶۱). رز و بیرد^۱ (۱۹۸۴) و داردن^۲ (۱۹۵۱) بیان نمودند که یادگیری مشاهده‌ای از طریق مدل‌سازی یک روش مشهور در آموزش مهارت‌های حرکتی است. انسان از بین تمام دستگاه‌های حسی بیشتر تمایل به استفاده و اتکا به بینایی دارد (۲۵) پیازه^۳ (۱۹۵۱) بیان کرد که اکثر رفتارهای انسانی از طریق مشاهده رفتار دیگران از زمان کودکی تا نوجوانی و بزرگسالی آموخته می‌شود. مشاهده یک توانایی برای آموختن اثر رفتارهای متفاوت، مهیا کرده و همچنین اطلاعات مهمی برای اجرای موفق آینده فراهم می‌نماید. باندورا^۴ (۱۹۸۶) بیان کرد که بیشتر رفتارهای انسان از طریق مشاهده رفتار دیگران آموخته می‌شود و یادگیری مشاهده‌ای^۵ را رایجترین روش برای یادگیری رفتار در کل دانست. ویلیامز و دیوید^۶ () یادگیری مشاهده‌ای را نیز فرآیند یادگیری رفتار بوسیله مشاهده افراد دیگر دانستند. (۴۶). از آغاز قرن بیستم دانشمندان یادگیری،

. Rose & Bierd

. Darden

. Piaget

. Bandura

. Observation Learning

. Williamze & Daivid

مشاهده را به عنوان یک اساس برای تحقیقات استفاده کرده‌اند و این روش به طور وسیع و موثری در اکتساب مهارت‌های ورزشی و اکتساب فعالیت‌های بدنی مورد قبول واقع شده است (۸۲). هر تحقیق مدلسازی تئوری یادگیری اجتماعی باندورا را بعنوان یک چارچوب برای آزمایش فرآیند مدلسازی در ارتباط با اجرای مهارت حرکتی استفاده می‌کند. بطور ویژه تئوری یادگیری اجتماعی بر نقش مشاهده مدلها تاکید می‌کند. برخی تئوری-ها تلاش کرده‌اند تا سودمندی مدل را نشان دهند. تئوری شناخت اجتماعی باندورا، بیان می‌کند که فرآیندهای شناختی متفاوت از قبیل توجه، یادداری حافظه، بازسازی و تولید مجدد و انگیزه، از طریق مدل، یادگیری را نتیجه می‌دهد. بر طبق نظریه‌یوم‌شناختی مدلسازی به یادگیرنده کمک می‌کند تا ادراک بهتری را از مهارت قبل از اجرای واقعی بدست آورد و سپس تصویر را به فرمان حرکتی تبدیل نماید (۷۹).

بیشتر افراد یادگیری مشاهده‌ای را با تقلید اشتباه می‌گیرند. یادگیری مشاهده‌ای منجر به تغییر در رفتار در نتیجه، مشاهده مدل است. این بدان معنی نیست که رفتار نمایش داده بوسیله مدل، نسخه‌برداری می‌شود، بلکه بدین معنی است که مشاهده‌گر می‌تواند مخالف رفتار مدل انجام دهد، چرا که مشاهده‌گر نتیجه آن رفتار خاص را آموخته است. به طور قابل ملاحظه در اینجا مورد یادگیری چیزی است که نباید انجام دهیم^۱. در چنین مواردی یادگیری مشاهده‌ای بدون تقلید وجود دارد. اگر چه یادگیری مشاهده‌ای می‌تواند در هر مرحله از زندگی اتفاق بیفتد اما، دوران کودکی بطور ویژه مهمترین دوران است (۷۶). یادگیری مشاهده‌ای فرآیندی است که افراد از طریق ادراک بینایی اطلاعات لازم برای نزدیک شدن به عمل دیگران را کسب می‌کنند. موضوع مدلسازی مشاهده‌ای بطور معنی داری از آزمایشات تجربی بدست آمده است. علی‌رغم وفور کار روی مدلسازی مشاهده‌ای در طی ۸۰ سال گذشته، یافته‌ها متمایل به مطالعاتی که یک دامنه کوچکی از تکالیف را استفاده نموده‌اند شده است (از قبیل نردبان بچمن، حرکت بازو و...). بطور کلی با توسعه و پیشرفت در حوزه یادگیری می‌توان به بهبود یادگیری و تسریع در زمان و صرفه‌جویی در انرژی و نیروی انسانی کمک کرد (۴۷).

۱-۲ تعریف مسئله و بیان اصلی تحقیق

یکی از روش‌هایی که برای تسهیل یادگیری مهارت استفاده می‌شود استفاده از نمایش مهارت است. به طور کلی استفاده از نمایش یک وسیله‌ی آموزشی ارزشمند به ویژه برای بسیاری تکالیف حرکتی است. عقیده بر این است مشاهده برای یادگیری مهارت تاثیر مثبت دارد (۳۱). علاوه بر این عواملی نیز موجب موثرتر واقع شدن

^۱. Case of learning what not to do

مشاهده بر یادگیری می‌شود برای مثال مشاهده باید از زاویه‌ای باشد که اطلاعات بیشتر و مفیدتری برای مشاهده‌گر فراهم کند یا اینکه توجه مشاهده‌گر، باید به سمت مدل باشد تا عوامل مزاحم به حداقل برسد (۶۰). از طرفی چون نمایش ممکن است اطلاعات بیش از حدی برای مشاهده‌گر فراهم کند باید از روش نشانه‌ای استفاده کرد برای این کار مربی می‌تواند توجه فرد را به نکات مهم مدل و نمایش از راه نشانه‌های کلامی یا تصویری جلب کند. تکرار نمایش فرصت جلب توجه را به فرد می‌دهد و حافظه پایدارتری به وجود می‌آورد (۴۲).

یادگیری مشاهده‌ای بخش عظیمی از یادگیری انسان را تبیین می‌کند. نظریه پرداز معروف یادگیری مشاهده‌ای آلبرت باندورا (۱۹۸۰)، طی آزمایش‌های مختلف نشان می‌دهد که ما بسیاری از رفتارهای خود را از طریق مشاهده رفتار دیگران یاد می‌گیریم. احتمال دارد که، برای پالایش استعدادهایی که از طریق مشاهده دیگران یاد گرفته‌ایم، نیاز به عمل داشته باشیم و می‌توانیم این اطلاعات لازم را تنها با مشاهده یاد بگیریم همچنین این استعدادها را در جایی پنهان نگه داریم (۹). به نظر می‌رسد که یادگیری تقریباً به صورت مداوم انجام می‌شود. هر کاری امروز انجام می‌دهید دانش یا قابلیتی ایجاد می‌کند که آنچه را فردا یا پس از آن انجام می‌دهید، تحت تاثیر قرار می‌دهد (۶). داوریک^۱ (۱۹۸۰) نیز، یکی از اولین کسانی بود که اثربخشی مدلسازی ویدیویی^۲ را نشان داد. مداخلات مدلسازی ویدیویی شامل، تماشای افراد، در نمایش ویدیویی و سپس تقلید رفتار مدل است. الگو از خود ویدیویی یک کاربرد خاص از مدلسازی ویدیویی است که به افراد اجازه می‌دهد تا رفتارهای هدف را بوسیله مشاهده اجرای موفقیت آمیز خودش تقلید کند. به عقیده باندورا بچه‌ها بیشتر تمایل به شباهت مدل با خودشان در روش مشابه دارند. فریمان، لی و کریستی^۳ (۲۰۰۰) اظهار کردند که در مدلسازی ویدیویی کسب مهارت سریعتر از مدل زنده اتفاق می‌افتد. برای دلایلی که چرا مدلسازی ویدیویی نسبت به مدل زنده^۴ برای آموزش مهارت‌های جدید موثرتر است، تعداد زیادی فرضیه‌های ممکن مطرح شده است. یکی اینکه مدلسازی ویدیویی ممکن است چند انتخابی محرکها را تعدیل کند. دیگر اینکه در مدل زنده بچه‌ها ممکن است روی اشارات گوناگون تمرکز کنند، از قبیل مدل لباس؛ در مقابل در مدل ویدیویی به اشارات و علائم مرتبط چون رفتار هدف تمرکز می‌شود، در نتیجه توجه افزایش می‌یابد. سهل الوصول و راحت بودن برای

۱. Davrik

۲. Video Modeling

۳. Friman, Lee & Cristi

۴. Live model

معلمین و والدین، بدلیل اینکه نوار ویدیویی می‌تواند دوباره استفاده شود و مقرون به صرفه نیز می‌باشد. دلیل دیگر برای اکتساب سریع در مدل ویدیویی نسبت به مدل زنده، بهبود انگیزش است (۷۱).

در یادگیری مشاهده‌ای اطلاعات مربوط به تکلیف عموماً از مدل‌های انسانی و ویدیویی و زنده به دست می‌آید. ولی بعضی اوقات این اطلاعات از طریق مدل‌های کامپیوتری ایجاد می‌شود. الگودهی یکی از شیوه‌های رایج برای فراهم ساختن اطلاعات در مورد فن اجرای مهارت‌های حرکتی است که یکی از موثرترین ابزارهایی است که مربیان از آن به منظور اطلاعات به فراگیران در یک زمان کوتاه استفاده می‌کنند. در کل با وجود نقش آشکار مشاهده در یادگیری مهارت‌های حرکتی تحقیقات کمی به آن توجه کرده‌اند اگرچه چندین محقق از جمله آدامز^۱ و دیگران (۱۹۸۷) بر لزوم بیشتر در یادگیری مشاهده‌ای تاکید کرده‌اند (۳۸).

روش دیگر برای یادگیری مهارت‌های حرکتی از طریق مشاهده، استفاده از مدل انیمیشنی^۲ است. مطابق با تئوری بار شناختی، انیمیشن‌های آموزشی به طور عمومی غیر موثر هستند برای اینکه اغلب آن‌ها بارهای فرعی زیادی ایجاد می‌کنند وقتی فرد به حرکات انسان تمرکز می‌کند به خاطر سیستم عصبی - آینه‌ای^۳، اثر زودگذر بودن انیمیشن نمی‌تواند مشکلی برای یادگیری فرد ایجاد کند سیستم عصبی - آینه‌ای به فرد اجازه می‌دهد تا از یادگیری تقلیدی استفاده کند (۳۲).

ولی طبق تحقیقات هافلرو لئور (۲۰۰۷)، در بعضی شرایط انیمیشن آموزشی بهتر از نمایش قسمت‌های مجزا منجر به یادگیری می‌شود. این شرایط زمانی است که انیمیشن خیلی واقعی‌تر و آگاهی حرکتی - اجرایی را شامل می‌شود. بسیاری از تحقیقات هیچ نمایشی را ارجح‌تر از تصاویر ثابت^۴ نیافتند. یک نظریه غالب این است که انیمیشن‌ها به طور کلی انتظارات را تکمیل یا برآورد نمی‌سازد و بنابراین در اغلب مواقع هزینه‌های توسعه‌ای نمی‌توانند توجیه شوند. یک بازبینی همسان بیان می‌کند که در بسیاری از حالات انیمیشن‌ها دارای مزیت‌ها و سودمندی‌های یادگیری مافوق تصاویر ثابت نیستند و اگر هم باشند اطلاعات بیشتری به آن اضافه گشته است و این می‌تواند بدین دلیل باشد که تصاویر ثابت می‌توانند برای چندین دفعه بازبینی شوند در حالی که انیمیشن‌ها اینطور نیست (۵۹). آموزش کلامی^۵ یکی دیگر از روش‌های یادگیری مهارت حرکتی است که در

. Adamz & et al

. Animation model

. Mirror- neuron system

. Static Picture

. Verbal Instraction

آسان کردن یادگیری اثر کاملاً واضحی دارد. آموزش کلامی توجه فرد را به جنبه‌های مشخصی از اجرا معطوف می‌کند. به وسیله این ویژگی ما می‌توانیم مهارت را به صورت هماهنگ یا دقیق یا سریع اجرا کنیم (۲۵). باندورا و کارول^۱ (۱۹۹۰) ادعا می‌کنند که آموزش کلامی، دقت بازنمایی و شناخت را فقط وقتی که فرصت برای مشاهده وجود داشته باشد افزایش می‌دهد (۶۳). با توجه به استفاده گسترده از الگودهی، سطح کارایی انواع مختلف از نمایش ناآشکار مانده است. مخصوصاً کارایی نمایش فیلم در انتقال اطلاعات مربوط به الگوی هماهنگی مدل بخوبی درک نشده است. این فقدان آشکار ممکن است ناشی از ماهیت متضاد شیوه‌های مختلف و یا رویکردهای نظری باشد (۴۱). با توجه به مطالب فوق‌الذکر مساله اساسی این تحقیق این است که آیا شیوه‌های مختلف مدل مشاهده‌ای و آموزش کلامی می‌تواند بر عملکرد، یادداری و انتقال یک مهارت خاص تأثیر بگذارد؟ همچنین مسأله دیگر اینکه آیا می‌توان فهمید که کدام یک از این شیوه‌ها می‌تواند در کسب مهارت‌های حرکتی از دیگری مؤثرتر واقع شود؟ رسیدن به پاسخ این سوالات ما را بر آن داشته است تا تحقیق حاضر را برای کمک به ایجاد روش‌های بهتر در آموزش مهارت، ارائه دهیم.

۱-۳ سابقه و ضرورت انجام تحقیق

مدل سازی رفتار فرآیندی است که، نمایش‌های مدل مورد نیاز برای اجرای رفتار را بصورت نوار ویدیویی یا زنده ارائه می‌دهد. گلد و روبرت^۲ (۱۹۸۲) و ویس^۳ (۱۹۸۳) مدل‌سازی را به عنوان فرآیندی که مشاهده‌گر تلاش می‌کند تا عمل نمایش داده شده بوسیله شخص دیگر را تولید کند، تعریف کردند. همچنین مکولا، ویس و رز^۴ (۱۹۸۹) مدل‌سازی را به عنوان وسیله‌ای برای انتقال رفتارها، عقاید و ارزش‌ها بیان نمودند. اولین مطالعات مدل‌سازی، تئوری یادگیری اجتماعی باندورا را به عنوان یک ساختار تئوریکی برای بررسی مدل‌سازی هم در زمینه روانشناسی و هم در رفتار حرکتی استفاده کرده‌اند. تئوری باندورا (۱۹۷۷) پیشنهاد می‌کند که یادگیرنده بطور سمبولیکی رفتار مطلوب را کدگذاری می‌کند. وقتی رفتار مطلوب کدگذاری شود آن می‌تواند بعنوان راهنمایی برای یادگیریهای بعدی استفاده شود. تئوری باندورا یک ساختار برای بررسی اثرات تاثیرهای اجتماعی بر رفتار حرکتی فراهم می‌کند، اما آن یک دیدگاه رشدی را کمبود دارد. یاندو، زیکار و سیتز^۵ (۱۹۷۸)

۱. Bandura & Carroll
 ۲. Gled & Robert
 ۳. Vise
 ۴. MacCullagh, vise & Rose
 ۵. Yando, Zikar & sitz

یک جنبه رشدی را وقتی که آنها مدل‌سازی را از تئوری تقلیدشان بیان کردند، فراهم نمودند. بر طبق تئوری تقلید، دو فاکتور سهم در فرآیند مدل‌سازی؛ سطح توسعه شناختی و انگیزش است. تئوری سوم، تئوری ادراک-عمل تروی^۱ (۱۹۹۰) است. این تئوری بیان می‌کند که اطلاعات بر حسب نیاز یادگیرنده برای تولید حرکت در خود نمایش وجود دارد. این تئوری هیچ مبنایی برای اثر فاکتورهای اجتماعی ندارد. دو تئوری که بطور وسیع استفاده شده‌اند، تئوری یادگیری اجتماعی باندورا (۱۹۷۷) و تئوری تقلید یاندو و همکاران (۱۹۷۸) است که روی صفت‌هایی که بر مدل‌سازی موثرند تاکید دارند. صفت‌هایی که در میان اثرات اجتماعی مهم هستند؛ جنس، سن و سطح مهارت مدل است. اکثریت تحقیقات این ساختارها را با توجه به فرآیندهای مدل‌سازی در زمینه-های روانشناسی و جامعه‌شناسی بررسی نموده‌اند. ام تحقیقات در زمینه رفتار حرکتی محدود است. (۶۷)

آموزش مهارت‌های حرکتی به ورزشکاران همواره اصلی‌ترین مسئولیت مربیان ورزش و معلمان تربیت بدنی بوده است. همچنین تحقیقات بسیاری در یادگیری حرکتی برای دستیابی به روش‌های بهتر برای کمک به یادگیری مهارت‌های انجام شده است. ضرب المثل، تابلو خوب هم ارزش همزاران کلمه است، بیانگر این نظریه است که اجرای حرکات اطلاعات موثرتری ارائه می‌دهد (۲۴).

ویکس^۲ (۱۹۹۲) بیان نمود که یادگیری شناختی از طریق مدل‌سازی در مقایسه با یادگیری حرکتی از طریق مدل‌سازی بعنوان یک منبع از اطلاعات، اهمیت یکسانی دارد. به نظر می‌رسد که فرآیند شناختی یک نقش تعیین کننده در اکتساب مهارت حرکتی بازی می‌کند و مشاهده مدل تمرین‌کننده را به توسعه بازنمایی شناختی کمک می‌کند، تا تولید حرکت را تنظیم کند و بعنوان یک معیار مقایسه برای تصحیح مهارت استفاده شود. تئوری توسعه‌ای شفلد^۳ از بازنمایی سمبولیکی مدعی است که شخص یک نمایش از اجرای مهارت حرکتی را برای بازنمایی سمبولیکی شناختی از آن مهارت تماشا می‌کند. در این اثنا باندورا (۱۹۶۲-۱۹۷۱-۱۹۷۷) تئوری وساطت شناختی‌اش را که بعنوان تئوری یادگیری اجتماعی شناخته شده است بنا نمود شبیه شفلد؛ باندورا عقیده دارد که درگیری شناختی در فرآیند یادگیری از طریق مشاهده مدل ضروری است البته تسهیل یادگیری از طریق یادگیری مشاهده‌ای بستگی به توانایی مشاهده‌گر برای سازماندهی اجرای مشاهده شده مدل به واحدهای معنی‌دار است و همچنین سطح تبحر مدل هم فاکتور مهمی، بدلیل اینکه وضوح عمل مدل بطور وسیعی در آنچه که مشاهده می‌شود تاثیر می‌گذارد، است. مدارکی وجود دارد که نشان می‌دهند مدل‌هایی که بطور

۱. Troee

. Vixe

. Sheffield

صحیح اجرا می‌کنند نسبت به مدل‌هایی که صحیح اجرا نمی‌کنند در تسهیل مهارت موثرتر هستند. در تحقیقی که بارزوکی^۱ (۲۰۰۷) در دستیابی به مهارت والیبال انجام دادالگوی ماهر از الگوی از خود موثرتر بود (۳۴). یکی از چالش‌برانگیزترین جنبه‌های آموزش مهارت حرکتی، مهیا کردن نمایشی است که بهتر یادگیرنده را به تکنیک و اجرای بهینه راهنمایی می‌کند (۵۳).

مختاری، شجاعی ودانا (۱۳۸۶) تاثیر تمرین مشاهده‌ای و ترکیبی را بر اکتساب و یادداری مهارت سرویس بلند بدمیتون با در نظر گرفتن میانجی‌گری خودکارآمدی بیان کردند تمرین مشاهده‌ای و ترکیبی نیز مانند ترکیب بدنی می‌تواند اکتساب و یادداری مهارت را بهبود بخشد. (۲۴) نوربخش و قنبر زاده (۱۳۸۷) تاثیر شیوه‌های مشاهده‌ی کلی، متناوب و ترکیبی بر یادگیری فرم و دقت سرویس چکشی والیبال را بررسی کردند در مشاهده کلی که فرد ماهر اجرا می‌کرد آزمودنی‌ها از طریق مشاهده ویدیویی بعد از (یک نمایش سه اجرا) دریافت کرده بودند نشان داد که روش مشاهده ترکیبی در مرحله یادداری بلند مدت بهتر است (۲۶). جانلا و همکاران (۲۰۰۳) تاثیر شرایط نشانه‌ای مختلف در طول یادگیری مشاهده‌ای از دقت پاس فوتبال را بررسی کردند. یادگیرنده‌های اکتشافی، آموزش کلامی، مدل ویدیویی با نشانه بینایی، مدل ویدیویی با نشانه کلامی، مدل ویدیویی با نشانه کلامی و بینایی و مدل ویدیویی به تنهایی قرار داشتند. نتایج نشان داد آنهایی که الگو دهی با نشانه کلامی و ویدیویی دریافت کرده بودند نسبت به گروه‌های دیگر بهتر عمل کردند (۶۲). استفاده از کامپیوتر برای اهداف مختلف به میزان افزایش‌دهنده‌ای متداول گشته است. مطالعات اخیر بر روی ارائه‌های مالتی مدیا چندین توصیه مختلف را برای طراحان فراهم آورده است. تا از مالتی مدیاها به صورت کار آمد در محیط‌های یادگیری مختلف را استفاده کنند در بعضی از تحقیقات که از مجسم سازی پویا از قبیل انیمیشن یا ویدئو استفاده شده است به یادگیرنده‌ها توانسته اند این کمک را بکنند تا ارائه‌ای از محتوای داخلی را ارائه دهند تا اینکه از ارائه مجسم سازی ثابت اجازه داده می‌شود موریسوم، بترانکرت و توارسکی^۲ (۲۰۰۰). این تاثیر را از طریق اصل تجانس بیان کرده است. ویک^۳ (۱۹۹۲) پیشنهاد کرد که یادگیری مشاهده‌ای می‌تواند توانایی ورزشکار برای پاسخ به تغییرات مداوم در محیط را ارتقا دهد. شواهد در حمایت از یافته‌های ویک آشکار کرد که مشاهده اسلایدها و فیلم‌ها یا ویدئو از بازی می‌تواند باعث بهبود ادراک و اجرای تکالیف شود (۸۷).

. Bazoki

. Morrisom, Betrancourt, Tvarsky

. wick